

SÁNTA SZILÁRD

A MÚLT ÁRNYÉKA

A rovatba a legfrissebb olvasmányélményeim közül választottam egy számomra nagyon kedves könyvet. Úgy vélem, számos szempontból fontos lenne, ha Ralf Rothmann *Tavasszal meghalni* című könyve sok olvasóhoz eljutna.

A Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválra jelent meg a németek egyik sztárszerzőjének háborús regénye. A német társadalomban 1945 után – érthető módon – a közelmúlthoz való viszonyt a hallgatás, az elfordulás és a szorongás jellemezte. A több mint két évtizedes hallgatás és kollektív traumával terhelt időszakot a bátor szembenézés és a múltfeldolgozás iránti igény követte. Szükség volt ehhez egy új generáció megjelenésére, amely megtörte a csendet, emellett a megismerés és a megértés szándékával fordult a szegyezteljes időszakhoz. A német kollektív emlékezet alakulásának ezek a fejleményei jól dokumentáltak. A történészek munkáihoz az egyes művészeti ágak képviselői is hozzátették a részüket, így Rothmann regénye egy olyan kulturális térbe érkezett, melyben a múltábrázolásnak és –megértésnek komoly hagyománya van. Ennek ellenére a szerző – a maga művészi eszközeivel – képes arra, hogy, ha nem is teljesen szokatlan, mégis érzékeny, finoman összetett azonosulási mintákat és új szempontokat kínáljon.

Jól emlékszem az iskolából, az 1980-as évekből arra a problémátlan ideológiára, háborús narratívára, amely pontosan tudta a háborús bűnös és háborús áldozat közti különbséget, s ki is jelölte a helyüket a szenvedéstörténetben. A *Tavasszal meghalni* a háború abszurditását úgy mutatja be, hogy világos lesz, hogyan fosztja meg a háború az élet minden formáját céljától és értelmétől.

A két tizenhét évest, Walter Urbant, az elbeszélő apját, és a legjobb barátját, Friedrich Carolit (Fietét) a háború utolsó tavaszán besorozzák, és néhány héttel később a háború dúlta Magyarországon találják magukat; egy olyan időszakban, amikor egyre többen érzik, a háborúnak vége: a harci morál és a győzelembe vetett hit megtört. A Waffen-SS-hez került ifjak útja során fölvilan mindaz, ami a közelmúltban a náci katonákról kiderült a drogfogyasztástól a görög szerelemig. A lázadó, cinikus és nyughatatlan Fiete – részegen a Heil Hitler! köszöntésre a Drei Liter! replikával szalutált – gyakran a szökés gondolatával kacérkodott. Végül sebesülten, megtörve dezertálni próbált, sikertelenül, elfogták. A barátját, Waltert pedig arra kényszerítették, hogy a kivégzőosztag tagja legyen. Így lehet, ahogy a könyv egyik külföldi recenzense fogalmazott, egy golyóval két embert megölni. Az elbeszélőtől, Walter fiától megtudjuk, hogy az apja hallgatag, melankolikus ember lett, árnyékéletet élt. A mottóban – *Az apák ették a savanyú szőlőt, és a fiak foga vásik el tőle.* (Ezékiel) – megjelenő kauzalitás és kontinuitás adja a múlthoz való viszony egyik módját; a másik pedig a múlt kettős horizontja: nem csak mi alakítjuk a múltat, a múlt is alakít bennünket. Az apa és fiú kapcsolat másik jellemzője a diszkontinuitás, sem Walter, sem a fia nem leli apja sírját.

Ralf Rothmann gondosan formált mondatait a kiváló fordítónak, Szijj Ferencnek köszönhetjük. A *Tavasszal meghalni* a német irodalom és emlékezetkultúra fontos darabja. Felmutatott értékeit más közösségek is bátran átkonvertálhatják. Biztos vagyok benne, hogy van olyan háborús regény, melyet leválthat az oktatásban. Bátran vegyék fel a középiskolákban az ajánlott könyvek listájára!

havilap

XXIV. évfolyam, 10. szám, 2017. június

Főszerkesztő: Hodossy Gyula

Vezető szerkesztő:

Petres Csizmadia Gabriella,

Petres Sándor

Örökös munkatárs: Turczel Lajos

A szerkesztőbizottság elnöke:

Fibi Sándor

Tagok:

Bárcki Zsófia, Hrbáček Noszek Magdaléna,

Kalácska József, Klemen Terézia,

Krippel Éva, Novák Mónika,

Pázmány Annamária, Szokol Dezső

Nyomdai előkészítés:

Václav Kinga, Gyenes Gábor

Nyomja:

Press Group s.r.o., Banská Bystrica

Kiadja:

Katedra Alapítvány

Felelős kiadó:

Hodossy Gyula

Elérhetőség:

Katedra Alapítvány

Palác Duna Palota,

Galantská cesta 658/2F,

929 01 Dunajská Streda

Tel.: 00421 903 724 781

E-mail: katedra@katedra.skHonlap: www.katedra.sk

Bankszámlaszám: 1014769018/1111.

Laprendelés:

Lelkes Renáta, marketing@liliumaurum.sk,

00421 903 724 781

Kiadványunkat támogatta a Szlovák Köztársaság Kormányhivatala, a Szlovák Köztársaság Oktatásügyi, Tudományos, Kutatási és Sportminisztériuma.

KATEDRA

mesačník

ročník XXIV., 10. číslo, jún 2017

Vydavateľ:

Nadácia Katedra,

Palác Duna Palota,

Galantská cesta 658/2F,

929 01 Dunajská Streda

Tel.: 00421 (0)31 552 90 28

IČO: 35591609

ISSN 1335-6445 • EV: 611/08

Časopis vychádza s finančnou podporou

Ministerstva školstva, vedy, výskumu

a športu Slovenskej republiky.

Realizované s finančnou podporou

Úradu vlády SR – program Kultúra

národnostných menšín 2017.

Náklad: 2500 ks

REDAKCIA / SZERKESZTŐSÉGÜNK:

Nadácia Katedra – Katedra Alapítvány.

Palác Duna Palota, Galantská cesta

658/2F, 929 01 Dunajská Streda

Tel.: 00421 (0)31 552 90 28

Honlap: <http://www.katedra.sk>E-mail: katedra@katedra.skkatedra.szerkesztoseg@gmail.com

Minden jog fenntartva.

Kéziratokat nem őrzünk meg

és nem küldünk vissza.